

Розділ 2. Основи композиції

Тема: ПОНЯТТЯ КОМПОЗИЦІЇ

Мета: зрозуміти суть композиції зачіски, що являє собою сама зачіска. Засвоїти інформацію щодо застосування законів та правил композиції. Вивчити принципи застосування композиційних засобів.

План заняття:

1. Композиція зачіски.
2. Основні закони композиції.
3. Композиційні засоби.

Контрольні запитання:

1. Як визначається поняття «композиція»?
2. Що лежить у основі створення композиції?
3. Що означає «розробити композицію зачіски»?
4. Що таке композиційний центр, яку роль у композиції він відіграє?
5. Що таке акцент у композиції зачіски?
6. У чому особливості третього закону композиції?
7. Які ви знаєте композиційні засоби?

Література:

1. Дизайн зачіски: Навчальний посібник для професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах мистецького профілю. – К.: Кондор, 2010 – 216 с. 83-89 ст.
2. Основи перукарської справи / Н. А. Горбатюк та ін. – 2005. – 576 с.: іл. – Бібліогр.: с. 570 – 250,-255 ст.
3. Фахові журнали

Композиція зачіски.

У процесі художнього проектування зачіски головна роль належить композиції.¹ Робота над композицією є процесом індивідуального образного мислення дизайнера. Такий вид діяльності вимагає від фахівця смаку і інтуїції.

Талановиті дизайнери інтуїтивно знаходять правильні композиційні рішення, але для розвитку композиційного обдарування необхідно вивчати теорію та багато працювати над її практичною реалізацією.

Композиція є досить строгою дисципліною і опирається на знання певних правил та законів і використання виразних засобів і прийомів, володіння якими необхідно дизайнеру для рішення творчих завдань.

Композиція властива усьому, з чим людина стикається у своєму житті при розгляді будь-якого об'єкта з позицій краси, гармонії, цілісності.

Слово "композиція" походить від латинського "сотровіііо", що перекладається як твір, поєднання, зв'язок. У сучасному розумінні **композиція** - це побудова художнього твору, підбір, групування і послідовність художніх прийомів, які створюють гармонійну цілісність. З **Композиція зачіски** - це важливий організуючий елемент художньої форми, який надає зачісці єдність і цілісність, підпорядковує її компоненти один одному і цілому. Композиція зачіски - це побудова, розташування і співвідношення її складових, об'єднання у єдине ціле змісту, форми і призначення. Композицією також називається і кінцевий результат цих дій - сама зачіска.

Початком створення композиції служить ідея, яку дизайнер повинен добре продумати, перш ніж приступати до пошуку конкретної форми. Композиція предмета завжди обумовлюється його призначенням і місцем у предметному середовищі. Проектуючи предмет, дизайнер повинен продумати зв'язок між конструкцією, структурою і художнім образом. Добре складена композиція допомагає найбільше виразно виявити ідею твору

Основа композиції - це сукупність об'ємів (частин), які утворюють форму, співвідношень цих об'ємів, загальних пропорцій (масштаб) і силуету. Від вдалого вирішення композиції в цілому залежить краса і виразність форми зачіски.

Для правильного проектування моделі зачіски необхідно знати об'єктивні закономірності формоутворення і композиції, тобто компоненти композиції і композиційні засоби.

Компонентами композиції зачіски є форма, силует, лінії, колір, окремі її деталі і декор.

Композиційними засобами (прийомами) є пропорції (дотримання масштабності, єдності характеру всіх елементів), симетрія й асиметрія (композиційна рівновага, статика і динаміка), ритм, контраст, нюанс.

Призначення зачіски і її задум визначають вибір компонентів композиції і композиційних засобів. Розробити композицію моделі - це означає знайти необхідне сполучення усіх компонентів, характер їх супідрядності і доповнення одного іншим, домогтися виявлення художньої образності (тобто загальної гармонії зачіски, рис обличчя, фігури, костюма).

Основні закони композиції.

Композиція повинна бути гармонійно цілісною, виразною, закінченою та врівноваженою.

Основними законами при створенні композиції зачіски є:

- 1) підпорядкування компонентів композиції і композиційних засобів призначенню зачіски;**
- 2) наявність композиційного центру;**
- 3) співрозмірність усіх частин і компонентів композиції між собою, а також з обличчям і фігурою людини.**

Основними правилами **першого закону композиції є:**

- органічна єдність призначення зачіски і її форми (функціональність);
- відповідність вихідного матеріалу призначенню і формі зачіски;
- єдність вихідного матеріалу і декору (прикрас). Зачіска повинна створювати враження закінченого

цілого і не містити таких частин та елементів, які б суперечили його функціональній, конструктивній або художній сутності. Усі складові композиції повинні "працювати" на ідею, іноді дизайнеру доводиться відмовитися від красивої деталі, якщо вона суперечить задуму, руйнує цілісність.

Композицію можна вважати вдалою, якщо вона відповідає наступним умовам:

- жодна частина цілого не може бути вилучена або замінена без шкоди для цілого;
- частини не можуть обмінюватись місцями без шкоди для цілого;

- жоден елемент не може бути приєднаний до цілого без шкоди для нього.

Під функціональністю зачіски розуміється відповідність її форми своєму призначенню. Наприклад, зачіски спортсменок повинні бути компактними. Вечірні зачіски повинні в цілому виглядати святково. Розмір, співвідношення і характер усіх деталей, які створюють форму, диктуються загальним задумом, тобто усі композиційні засоби повинні бути спрямовані на втілення художнього образу.

У своїй роботі дизайнер зачіски використовує особливий вихідний матеріал - волосся. У цьому виявляється специфіка композиційних властивостей зачіски.

Будь-яка деталь у зачісці, а також її форма в цілому можуть виглядати красивими тільки за умови, що вони відображають особливості вихідного матеріалу, тобто фактуру волосся. За фактурою волосся може бути пухкими, еластичним, сипучим, тонким, товстим і т.д. Забезпечити художню (і практичну) цінність зачіски можна тільки з урахуванням цих вихідних даних і використовуючи відповідно ті чи інші композиційні засоби і технічні прийоми, що дозволяють здійснити задум дизайнера.

Для **прикраси зачіски** використовують вироби із **волосся**, біжутерію, стрічки, обручі, квіти, завитки, кольорові пудри і т.п. Застосування будь-яких видів декорування у кожному конкретному випадку повинне композиційно відповідати вихідним даним і відповідати призначенню зачіски. При використанні прикраси у композиції зачіски необхідно враховувати її характер, вигляд, техніку виготовлення, тому що вона не повинна суперечити структурно-фактурним якостям волосся (вихідним даним), а також формі зачіски.

Застосування декоративних прикрас іноді обумовлюється не стільки бажанням прикрасити композицію, скільки необхідністю сховати вади зачіски, які виникають внаслідок недостачі вихідного матеріалу (тобто волосся). Наприклад, зайві проділи, якісь вихідні точки розворотів пасом або порожнечу в об'ємно-просторовій структурі зачіски, що виглядає неестетично. Прикриваючи вади зачіски прикрасами, створюють "композиційні містки". Різноманітні декоративні шпильки і гребінці, які фіксують деталі зачіски з довгого волосся у певних місцях, додають їй додаткову святковість, сприяють створенню виразності образу.

Але дизайнеру слід пам'ятати, що правильно спроектована модель не має потреби ні в яких додаткових прикрасах, за винятком тих випадків, коли необхідно підкреслити ідейну спрямованість композиції. У цьому випадку прикраса органічно входить у композицію моделі. Наприклад, фата або білі

квіти у зачісці нареченої, специфічні прикраси, які дозволяють точно позначити історичний час або історичний типаж.

Крім прикрас існують і інші засоби декоративного рішення моделі. Формоутворення деталей зачісок визначається головним чином її конструкцією. Чим складніша форма зачіски, тим різноманітнішими можуть бути лінії, які її виражають. У попередньому розділі ми розглядали види ліній зачіски, серед яких виділяли конструктивно-декоративні лінії, які одночасно використовуються для побудови моделі зачіски і виконують декоративну роль та декоративні лінії, які створюють елементи художнього оформлення.

До декоративних елементів відносяться різноманітні локони, хвилі, форма окантовування, різні чубчики.

Декоративні форми не можуть існувати самостійно, вони підкоряються головним формам.

Другий закон композиції передбачає наявність центра композиції, тобто місця зосередження основних найважливіших зв'язків між усіма елементами. Як правило, це і змістовий центр моделі. Композиційний центр може розташовуватися у будь-якій зоні голови. Його місцезнаходження і поєднання з іншими компонентами зачіски повинне сприяти найбільш чіткому розкриттю задуму художника і образності моделі. Композиційний центр може не збігатися з геометричним центром або віссю симетрії.

Усі компоненти, що складають композиційний центр (акцент) зачіски, розділяються- на головні, необхідні для створення об'ємної форми (з контурними обрисами), і другорядні (декоративно-конструктивні), до яких відносяться локони, чубчики, прикраси і т.д.

Основними правилами другого закону композиції є:

- виявлення центрального акценту композиції і підпорядкування йому інших компонентів зачіски;
- врівноваженість композиції.

Акцент у зачісці - це та деталь, на якій перш за все зупиняється погляд. Цікава, зі смаком створена зачіска повинна мати свою "родзинку", або деталь, на якій робиться головний акцент. Акценту можна досягти за допомогою:

форми хвиль (Мал 1); ліній; (Мал. 2); форми (Мал.3); фактури поверхні (Мал.4);

використання прикрас або декоративних деталей (Мал.5);

- кольору.

Мал. 1

Мал.2

Мал.3

Мал.4

Мал.5

Важливою властивістю композиції зачіски є **рівновага** її об'ємної форми, тобто такий стан, при якому усі елементи зачіски збалансовані між собою. Композиційна рівновага -це не проста рівність величин. Вона залежить від розподілу основних компонентів композиції щодо центру зачіски і організації її простору, тобто пропорцій, пластики форми та кольорових і тональних відносин окремих частин.

Третій закон композиції передбачає співрозмірність та узгодженість усіх частин і компонентів композиції між собою, а також з обличчям і фігурою людини.

При цьому надзвичайно важливо визначити у композиції головну і другорядну частини. Композиція завжди складається з окремих частин. Їх взаємна узгодженість дуже важлива для створення гармонійної єдності. Вдале композиційне рішення сприяє акцентуванню головної частини, виділенню її як основного елемента композиції. Але при цьому вона не може протиставлятися другорядній частині, бути їй чужорідною. Іншими словами, для створення посправжньому гармонійної зачіски треба знайти єдність і взаємозв'язок між головним і другорядним, між цілим і його частинами.

Найважливішим фактором третього закону композиції є **масштабність**, тобто співвідношення зачіски і її форми з розміром голови, деталями обличчя і фігурою людини, а також співвідношення частин зачіски між собою.

Масштабність має пряму залежність від кольору і фактури як усієї зачіски, так і її окремих деталей. Нова мода зазжди пропонує нову систему пропорцій, і відповідно до неї повинна дотримуватися і масштабність. Число, розмір і форма деталей зачіски, їх узгодженість між собою повинні обов'язково уточнюватися у процесі проектування, тому що зміна будь-якого компонента, як правило, спричиняє зміни форми і об'єму тієї частини зачіски, де цей компонент розташовується.

Композиційні засоби.

До композиційних засобів зачіски відносяться: масштабність; симетрія, асиметрія, дисиметрія; рівновага, пропорції; статика, динаміка; контраст, нюанс, тотожність; ритм, метр. Вони різноманітні, їх можна назвати засобами художньої виразності композиції. Таким чином, засоби композиції - це усе, що необхідно для її створення, у тому числі її правила і прийоми.

До **композиційних правил** відносяться:

- правило передачі руху (динаміки);
- правило передачі спокою (статики);
- правило золотого перетину.

До **прийомів композиції** відносяться:

- передача ритму, симетрії, асиметрії;
- рівновага частин композиції;
- виділення композиційного центру.

Розглянемо найголовніші композиційні засоби більш детально